

Artikel bragt i Weekendavisen den 25. februar 2005

EU-traktat. Spanierne lagde for med et ja til den europæiske traktat, formentlig til september bliver det Danmarks tur. Mens regeringer og opposition rundt om i Europa er i færd med iskolde beregninger over, hvor meget goodwill de skal investere, gisner EU-iagttagere om, hvad der sker, når den første hæk vælter.

Det store europæiske hækkeløb

Af Anne Mette Vestergaard

KONTURERNE af den vigtigste folkeafstemning siden Danmark blev medlem af EF, tegner sig. Til september skal vi stemme, forlyder det – og det skulle være ganske vist.

Tilhængere og modstandere har prøvet det før. Forude venter måneders sej kamp om danskernes opmærksomhed. Et vist mål af forudsigelighed i den danske debat kan næppe undgås. Alligevel vil meget være helt anderledes ved denne folkeafstemning, fordi Danmark deler den tvivlsomme fornøjelse med en halv snes andre EU-lande. Det vil kunne forplumre debatten, når udvalget af valgkaniner bliver endnu større. Men det kan også give debatten perspektiv, fordi resultatet bliver afgørende for, hvilken retning EU-samarbejdet vil tage i fremtiden.

Der har været talt meget om, at afstemningerne skulle lægges, så de mest positive lande kunne få en afsmittende effekt på efterfølgende afstemninger i andre, mere skeptiske lande. Den metode har tidligere været benyttet ved afstemninger om EU-medlemskab. Denne gang har Spanien ønsket at gå i front, mens Storbritannien putter sig til sidst i feltet. Men ellers synes de resterende lande at have prioriteret den nationale politiske kalender.

Ved at vælge september 2005 er der i Danmark styret nogenlunde fri af først folketingsvalg med det efterfølgende formandsopgør i S og SF og derefter kommunalvalg. Datoen har også den klare fordel, at der bliver bedre mulighed for, at danskerne vil kunne tage stilling på egne præmisser, når der er afstand til den forventeligt beskidte britiske valgkamp.

FØRST til Spanien, der helt som forventet opnåede et overvældende flertal ved afstemningen den 20. februar. Den spanske premierminister Zapatero tilkendegav straks, at spanierne havde sendt en opfordring til resten af Europas borgere om at følge det spanske eksempel.

Det spanske *si* er givet et signal til det øvrige Europa, der har stor symbolsk betydning, men resultatet er alt for spansk til at flytte stemmer i Danmark. I Portugal, Polen og Tjekkiet kunne man derimod tænkes at lytte, når Zapatero udlagde det spanske resultat som Spaniens tak til Europa for konsolidering af det spanske demokrati og mange års massiv EU-støtte til udvikling af landet.

I Danmark har man mere fæstnet sig ved, at den rekordlave spanske valgdeltagelse var en skønhedsplet. En stemmeprocent på 42,3 er ikke imponerende, selv om Zapatero havde sat beskedne 40 procent som sit succeskriterium. Der er langt til de 77,2 procent, der deltog i parlamentsvalget umiddelbart efter terrorangrebet i Madrid i marts 2004. Manglende kendskab til traktaten var standardforklaringen på fraværet, men mange vælgere er givet også blevet hjemme,

fordi resultatet var givet på forhånd i et land, hvor alle, der kan huske general Franco, bakker op om EU.

Anderledes i næste afstemningsland, Frankrig. Her forbitres det politiske klima dag for dag, og præsident Chirac må i sit stille sind misunde den danske statsminister, der ikke dolkes i ryggen, men tværtimod har sikret en bred politisk opbakning bag traktaten.

I Paris er forfatningstraktaten blevet hovedtemaet i en giftig politisk magtkamp. Fremtrædende franske politikere på såvel højre- som venstrefløj benytter traktaten som afsæt for egne politiske ambitioner op til præsidentvalget i 2007. Dagbladet *Le Monde* ironiserer næsten dagligt over, at Chirac ser ud til at have lettere ved at genskabe et godt forhold til USA end at holde styr på sine egne. Meningsmålingerne svarer igen med faldende tilslutning til traktaten, og Chirac vil nu fremskynde afstemningen fra juni til maj i håb om at begrænse skaderne og trods alt ende med et resultat på den rigtige side af de 50 procents ja-stemmer.

HVER regering må tage sin egen del af forfatningstraktatens samlede hækkeløb. Fælles er, at oppositionen overalt tøver med at tage ansvar og gå helhjertet ind i kampen for et ja, som den siddende regering i sidste ende vil tage æren for. Det gælder også i Danmark, hvor positive meningsmålinger tilmed kan blive en sovepude. Erfaringerne viser nemlig, at ja-siden hurtigt kan tabe terræn.

Så der er ingen vej udenom: Hvis et ja skal nå hele vejen i mål, må politikerne på banen for alvor – også selv om det koster dem flere måneders utaknemmeligt arbejde, fordi det i sidste ende kan vise sig, at hækken vælter, fordi den var for høj. Oppositionspolitikere, der kan mærke, de har sten i skoene allerede ved tanken om en EU-kampagne, kan gøre klogt i at huske på, at bliver det et nej, kan aben meget vel komme til at sidde på den næste regerings skulder.

Mens regeringer og oppositioner rundt om i Europa er i færd med iskolde beregninger over, hvor meget goodwill, de skal investere i deres nationale distance af hækkeløbet, er EU-iagttagere travlt beskæftigede med at gisne om, hvad der sker, når den første hæk vælter.

Ingen vover for alvor at byde på konsekvenserne for EU samarbejdet, hvis et så centralt land som Frankrig måtte stemme nej til forfatningstraktaten. Franske nej røster mener, det vil føre til en *crise salutaire*. Det fortaber sig dog i det uvisse, hvem en sådan krise skulle gavne.

Spekulationerne er derimod i fuld gang, for så vidt angår Storbritannien. De seneste forlydender om en meget sen britisk afstemningsdato betyder, at mange analytikere rundt om i EU leger med det scenario, at 24 lande ender med at have godkendt traktaten, når briterne skal stemme. Den britiske udenrigsminister var inde på tanken, da han efter det spanske ja sagde, at det ville berolige de britiske vælgere, efterhånden som det ene land efter det andet stemmer ja, fordi det ville vise, at der intet er, at være bange for i forfatningen. Truslen om at stå som det eneste nej-land skulle således få visse tvivlrådige briter til at stemme ja. Men det kan få andre til at stemme nej, fordi der nu endelig kunne være udsigt til et britisk farvel til EU.

Med en enkelt undtagelse peger de britiske meningsmålinger på et klart nej. Og hvad så derefter? Der er mange gæt, men ingen svar. Det mest nærliggende vil være at lade det være op til Storbritannien at komme med et bud på konsekvenserne. Farvel til EU? Britiske undtagelser? Endnu en afstemning?

Logikken fra det danske nej til Maastricht vil være, at Storbritannien undlader at blokere for, at de øvrige EU-lande sætter forfatningstraktaten i kraft. Men i erkendelse af at det for alvor vil isolere Storbritannien, er der nu udviklet en strategi i London, der går ud på at sige, at de sande venner, det vil sige de nordiske lande og nogle af de nye lande, ikke ville tillade at det sker. En ganske vovet teori, der i sin konsekvens ville føre til en splittelse af Europa.

Der er absolut ingen entydige bud på, hvor EU vil gå hen efter et nej. Dermed kommer afstemningen også til at handle om, hvorvidt man siger ja til det sikre, nemlig forfatningstraktaten med de fejl og mangler den måtte have. Eller om man siger nej og dermed fører EU ud i usikkerhed, krise og splittelse.

Anne Mette Vestergaard er europapolitisk chefrådgiver ved Dansk Institut for Internationale Studier.